

Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Değer Algılarının Belirlenmesi

Determination of Professional Values of Nursing Students

Hülya ELMALI [®]

Öz

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin mesleki profesyonel değer algılarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışma, Eylül 2015 tarihinde bir vakıf üniversitesinde eğitim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 130 hemşirelik bölümü öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri Tanıtım Formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeler hesaplamalar, ortalama ölçüleri, Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis Testi, Tek yönlü varyans analizi ve Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma bulgularına göre çalışmaya katılan öğrencilerin %83.1'i kadın olup, yaş ortalaması 19,5±1,7'dir. Öğrencilerin %36,9'u iş bulma kolaylığı, %34,6'sı sevdiği için bu bölümü seçtiğini, %4,6'sı ise bölümünden memnun olmadığını ifade etmiş olup herhangi bir bilimsel toplantıya katılanların oranı %68,5'tir. Öğrencilerin HPDÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 120,2±1,4 olarak bulunmuş olup puan ortalamaları sınıflar arasında karşılaştırıldığında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (P<0,05). HPDÖ alt boyutlarına bakıldığında insan onuru ve otonominin değerlendirilmesi sonucunda sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken; sorumluluk, harekete geçme ve güvenlik alanlarında sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmakta olup (P<0,05); üçüncü sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardan daha yüksek puan ortalamaları olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda bilimsel etkinliklere katılanların puan ortalamalarının katılmayanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışma sonucunda öğrencilerin profesyonel değer algılarının yüksek olduğu ve sınıflarına göre farklılık gösterdiği; sınıf arttıkça değer algısının da arttığı belirlenmiştir. Bilimsel etkinliklere katılımın profesyonel değer algısını olumlu yönde etkilediğinden öğrencilerin bu etkinliklere katılmaları teşvik edilmelidir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, öğrenci, profesyonel değerler, profesyonellik

ABSTRACT

Objective: The research was conducted to determine the nursing students' perceptions of professional value.

Method: The descriptive study was conducted in September 2015 with 130 nursing students studying at a foundation university and accepting to participate in the research.. Data were collected using a socio-demographic form and Nurses Professional Values Scale (NPVS). Data were assessed using, number and percentage calculations, average dimensions, Mann- Whitney U Test, Kruskal-Wallis Test, One-way variance analysis and Tukey test.

Results: According to the findings of the research 83.1% of students who participated in the study were female, and the mean age of the nursing students was 19.5±1.7 years. While 36.9% of the students chose nursing because of ease of finding a job, and 34.6% of them preferred nursing because they liked the profession and 4.6% of students weren't satisfied with the nursing. Only 68.5% of them had participated in a scientific meeting. The NPVS total mean score of students was 120.2±1.4, and a statistically significant difference was found between the grades as for total mean NPVS scores (P<0.05). When the NPVS subscale scores were examined, any statistically significant difference was not found between the grades as a result of the evaluation of human honor and autonomy. Whereas there was a statistically significant difference between the classes as for subscale scores of responsibility, taking action, and security, and third grade students had higher scores. At the same time, it was determined that the mean scores of the participants in the scientific activities were higher than those who did not.

Conclusion: As a result of the study, the students' perception of professional values is high and varies according to their classes; As the grade of the students increased, the value perception also increased. The participation of students in these activities should be encouraged as participation in scientific activities positively affects the perception of professional value.

Keywords: Nursing, professional values, professionalism, student

Alındığı tarih: 26.07.2018

Kabul tarihi: 26.06.2019

Yayın tarihi: 30.04.2020

Atf vermek için: Elmali H. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesi Jaren. 2020;6(1):125-31.

Hülya Elmali

Üsküdar Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi,

Çarşı Kampüsü, Üsküdar

İstanbul, Türkiye

✉ hyl_06@hotmail.com

ORCID: 0000-0003-0372-1981

GİRİŞ

Değerler bireyler, gruplar ya da toplum tarafından tercih edilen idealler, inançlar, gelenekler, davranış modelleri, nitelikler ya da hedeflerdir. Bilinçli ya da bilinçli olmayan yollarla öğrenilen değerler; seçeneklerle karşılaşıldığında tercihleri ve tercih sıralamasını oluşturmaktadır. Aynı zamanda yaşama yön vererek anlam kazandırmakta, yeni deneyimleri, düşünceleri ve ilişkileri birleştirmek, açıklamak ve değerlendirmek için yol haritası oluşturmaktadır. Değerler ailelerin, öğretmenlerin, eğitimcilerin, profesyonel ya da sosyal grup liderlerinin eğitimi ile bilinçli olarak öğretilmektedir. Birçok değer gruplar tarafından formal olarak benimsenmekte ve mesleki kodlarda, dini öğretilerde, toplumsal kanunlarda yazılı olarak ifade edilmektedir ⁽¹⁾.

Yaşam süresince bireysel, ahlaki, mesleki olmak üzere birçok değer kazanılmaktadır. Bunlardan biri olan mesleki değerler, belirli bir meslek grubunun benimsediği, rehber olarak kabul ettiği, o mesleğe ilişkin oluşturduğu ve koruduğu ilke, kural ve standartlar bütünüdür. Hemşirelik mesleğinde ise değerler, hemşireliğin tanımı ve kodlarında belirlenen yükümlülükler ve sorumluluklar ile ilgilidir ^(2,3). Hemşirelik mesleğinde; yararlılık, özgecilik, estetik, eşitlik, özgürlük, insan onuru, adalet, doğruluk olmak üzere yedi profesyonel hemşirelik değeri yer almaktadır ⁽⁴⁻¹¹⁾. Hemşirelerin sahip olduğu bu değerler, sağlıklı ya da hasta bireylerle, meslektaşlarıyla, diğer ekip üyeleriyle ve toplumla etkileşimine rehberlik etmekte ve hemşirelik uygulamaları için temel oluşturmaktadır ⁽⁵⁾.

Profesyonellik; yüksek oranda uzmanlık, bilgi, beceri, tutum ve davranış biçimi olarak ifade edilmekte olup toplumun refahını sağlamak için; yapılan işin önemsenmesini, yüksek düzeyde eğitim almayı, örgütlenmeyi, etik ilkelere sahip olmayı, sorumluluk alma ve karar verme becerisini gerektirmektedir ⁽⁴⁾. Profesyonel kişiye toplum tarafından saygı duyulduğundan, tüm mesleklerde profesyonel statüye ulaşma başarı olarak görülmektedir ^(7,8). Günümüzde hemşireler sağlık bakımı vermenin yanı sıra araştırma yapma, teori geliştirme, mesleki örgütlere ve politik aktivitelere katılma gibi profesyoneller tarafından yerine getirilen işlevleri gerçekleştirmektedir. Böylece hemşirelikte profesyonellik ve hemşirelikte profesyonel değerler gibi kavramlar ön plana çıkmak-

tadır ^(5,6). Profesyonellik, hemşirelerin hem kaliteli hasta bakımı vermelerini hem de mesleklerine olan bakış açılarını etkilemektedir. Profesyonel hemşire, hemşirelik etik değerlerine sahip çıkan, otonomisi yüksek ve bilimsel gelişmeleri takip eden bir meslek üyesidir ^(9,10).

Hemşirelik mesleğinin profesyonellik değerleri, Miller'in hemşireliğe özel olarak basit bir tekerlek şeklinde geliştirdiği, "Hemşirelikte Profesyonellik Modeli" ile ifade edilmektedir. Bu modele göre; tekerliğin merkezinde mesleğin en önemli nitelikleri olan hemşirelik eğitimi ve bilimsel temel, çevresinde ise destekleyici tutumlar yer almaktadır ^(3,12).

Herhangi bir işin meslek sayılabilmesinin öncelikli şartı, mesleğe özel uzmanlık bilgisinin oluşturulmasıdır. Bu bilgi ise ancak verilen eğitim ile sağlanmaktadır. Nitelikli bir eğitim ve öğretim ile mesleki bilgi donanımı güçlenmekte ve bu durum hem meslek hem de meslek üyeleri için büyük bir güç oluşturmaktadır. Eğitim sonrasında edinilen yüksek deneyim ve beceri de profesyonelliği beraberinde getirmektedir ^(12,13). Hemşirelik öğrencileri, hemşirelik eğitimine hemşirelik ile ilişkili kendi inançları ile başlamaktadırlar. Sonrasında müfredat, eğitimciler, klinik öğretim, aile, akranlar, okul ve diğer kurumlardaki hemşirelik uygulamaları gibi birçok faktör hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlik sürecinin oluşmasında etkili olmaktadır. Profesyonel hemşirelik eğitimi, felsefe, sanat, psikoloji, sosyoloji, antropoloji gibi farklı bilim dallarından edinilen bilgileri de içerdiğinden öğrencilere çok boyutlu ve farklı bakış açıları kazandırmaktadır. Bu sayede hemşireler; eleştirel düşünme, karar verme, tanılama ve değerlendirme yapabilme konularında güçlenmektedir ⁽¹⁴⁻¹⁶⁾.

Hemşirelik öğrencileri, mesleki eğitimleri süresince yeni rollerine uyum sağlarken bireysel değerlerinin farkında olarak bunları profesyonel değerleri ile bütünleştirmelidirler. Bu bağlamda öğretme-öğrenme sürecinin, hemşirelik öğrencilerinin kendi değer ve inançlarının farkına varacak, eğitimleri sırasında temel bireysel ve mesleki değerleri kazanacak şekilde yapılandırılması önemlidir ⁽¹¹⁾.

Amaç

Bu araştırma; hemşirelik öğrencilerinin mesleki pro-

fesyonel değer algılarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmanın evrenini, bir vakıf üniversitesinde 2015-2016 akademik yılında eğitim gören birinci, ikinci ve üçüncü sınıf 180 hemşirelik öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem seçim yöntemine gidilmemiş olup tüm evrene ulaşılması amaçlanmıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılmak istemeyen öğrencilerin olması sebebiyle çalışma 130 kişi ile tamamlanmıştır.

Veri toplama araçları

Tanıtım Formu: Form araştırmacı tarafından oluşturulmuş olup, öğrencilerin yaş, cinsiyet, aile yapısı gibi sosyo-demografik özelliklerini ve hemşirelik bölümünü seçme nedeni, mesleki örgüte üyelik durumu, hedeflenen mesleki pozisyon ile ilgili bilgileri sorgulayan 12 sorudan oluşmaktadır.

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği (HPDÖ):

Amerikan Hemşireler Birliği'nin (ANA) etik kurallarını yansıtan, hemşirelerin sahip olduğu değerleri ortaya çıkarmak amacıyla Darlene Weis ve Mary Jane Schank⁽¹⁷⁾ tarafından geliştirilen 44 maddeden oluşan beşli Likert tipi (son derece önemli: 5; çok önemli: 4; önemli: 3; biraz önemli: 2; önemli değil: 1) bir ölçektir. Ölçeğin toplam puanı 44-220 arasında değişebilir. Ölçek 11 alt boyuttan oluşmaktadır. Weis ve ark.'nın⁽¹⁷⁾ çalışmasında ölçeğin hem iç tutarlılığı hem de test-tekrar test güvenilirliği için bakılan Cronbach'ın alfa katsayısı 0.94 bulunmuştur. Ülkemizde geçerlilik güvenilirliği Orak⁽¹⁸⁾ tarafından yapılan çalışmada HPDÖ'nün Cronbach'ın alfa katsayısı hem test için hem de tekrar test için 0.95 olarak belirlenmiştir.

Orak'ın⁽¹⁸⁾ çalışmasında yapılan faktör analizi sonucunda ölçek 44 maddeden 31 maddeye düşürülmüştür. Ölçeğin bu halinde toplam puan 31-155 arasında değişebilmekte olup, puanın yüksek olması profesyonel değerlere daha fazla önem verildiğini göstermektedir. Ölçek 'insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güvenlik, otonomi' olmak üzere beş alt boyutta değerlendirilmektedir⁽¹⁸⁾.

Araştırmanın etik yönü: Araştırmanın yürütüldüğü

üniversitenin 14.09.2015 tarihli, 85-467 sayılı etik kurul kararı ve kurum yazılı izini ile çalışmaya başlanmıştır. Veriler, araştırmacı tarafından araştırma hakkında bilgi verilen, araştırmaya katılmayı kabul eden ve yazılı onamları alınan öğrencilerden toplanmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi: Araştırma verileri, SPSS (Statistical Package for Social Science for Windows 18.0) paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik hesaplamalar, ortalama ölçüleri, Mann Whitney U Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Kruskal Wallis ve Tukey Testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırma bulgularına göre çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 19.5±1.7 olup, %83.1'i kadındır. Öğrencilerin %77.7'sinin büyük şehirde yaşadığı, %83.8'inin çekirdek aileye sahip olduğu ve %58.5'inin Anadolu/Fen Lisesi mezunu olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilere hemşirelik bölümünü seçme nedeni sorulduğunda, %36.9'u iş bulma kolaylığı, %34.6'sı sevdiği için, %57.7'si isteyerek bu bölümü seçtiğini ve %4.6'sının ise bölümden memnun olmadığını ve bölüm değiştirmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Herhangi bir bilimsel toplantıya katılan öğrencilerin oranı %68.5 olup öğrencilerin %46.2'sinin hedeflediği mesleki pozisyonun akademisyenlik olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin HPDÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 120.2±1.4, Chronbach Alfa değeri 0.92 olarak bulunmuştur. Birinci sınıf öğrencilerinin toplam puan ortalaması 117.1±14.8, ikinci sınıf öğrencilerinin toplam puan ortalaması 119.9±15.4, üçüncü sınıf öğrencilerinin toplam puan ortalaması 128.9±20.8 olarak belirlenmiştir. Toplam puan ortalamaları üç sınıf arasında karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (P<0.05). Ayrıca sınıflar kendi aralarında karşılaştırıldığında; birinci ve ikinci sınıf arasında fark bulunmazken, birinci ve üçüncü sınıf ile ikinci ve üçüncü sınıf arasında toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır (p<0.05) (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=130).

Öğrencilerin Özellikleri	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	108	83.1
Erkek	22	16.9
Sınıfı		
1.Sınıf	62	47.7
2.Sınıf	44	33.8
3.Sınıf	24	18.5
Yaşanan Yer		
Köy	3	2.3
Kasaba	1	0.8
Kent merkezi	25	19.2
Büyük şehir	101	77.7
Aile Yapısı		
Çekirdek aile	109	83.8
Geniş aile	15	11.5
Parçalanmış aile	6	4.6
Mezun Olunan Lise		
Anadolu/fen lisesi	76	58.5
Sağlık meslek lisesi	2	1.5
Meslek lisesi	6	4.6
Düz lise	46	35.4
Hemşirelik Bölümünü İsteyerek Seçme Durumu		
Evet	75	57.7
Hayır	25	19.2
Kararsızım	30	23.1
Hemşirelik Bölümünü Seçme Nedeni		
Sevdiğim için	45	34.6
İş bulma kolaylığı nedeniyle	48	36.9
İnsanlara yardım etmek için	8	6.2
Puanım bu bölüme yettiği için	14	10.8
Ailem istediği için	15	11.5
Hemşirelik Bölümünden Memnun Olma Durumu		
Memnunum	76	58.5
Kısmen memnunum	48	36.9
Memnun değilim	6	4.6
Bilimsel Bir Toplantıya Katılım Durumu		
Evet	89	67.42
Hayır	41	31.53
Öğrencilerin Hedeflediği Mesleki Pozisyon		
Klinisyen	36	27.7
Akademisyen	60	46.2
Özel dal hemşireliği	34	26.1
Yaş	Ort±SD= 19.5±1.7	

Tablo 2. HPDÖ Toplam Puanların Sınıflar Arası Karşılaştırılması.

Sınıf	Sayı	Ort±SS	Anlamlılık
Toplam	130	120.2±1.4	1.-2.-3. sınıf KW= 9.85 p=0.007 [†]
1. sınıf	62	117.1±14.8	1. ve 2. sınıf z = -1.289 p = 0.197 [§]
2. sınıf	45	119.9±15.4	2. ve 3. sınıf z = -2,247 p = 0.025 [§]
3. sınıf	23	128.9±20.8	1. ve 3. sınıf z = -2.976 p = 0.003 [§]

[†]Kruskal Wallis test, [§]MannWhitney U test

Tablo 3'te görüldüğü gibi alt ölçeklerin değerlendirilmesi sonucunda; sınıf arttıkça ortalama puanların da arttığı görülmektedir. İnsan onuru ve otonominin değerlendirilmesi sonucunda sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken; sorumluluk, harekete geçme ve güvenlik alanlarında sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05).

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile HPDÖ 'den aldıkları toplam puan karşılaştırıldığında cinsiyet, yaşanan şehir, bölümü isteyerek seçme durumu gibi özellikler açısından değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, bilimsel bir toplantıya katılma durumunda ise değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Bilimsel bir toplantıya katılan öğrencilerin HPDÖ toplam puanının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 3. HPDÖ'nün Alt Ölçeklerinin Değerlendirilmesi.

Sınıf	İnsan Onuru P.A* = 11-55	Sorumluluk P.A = 7-35	Harekete Geçme P.A = 5-25	Güvenlik P.A = 4-20	Otonomi P.A = 4-20
	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
1. sınıf	43.85±5.79	25.06±4.29	17.00±3.06	15.40±2.45	15.87±2.63
2. sınıf	43.18±5.55	26.34±5.08	18.43±3.12	15.59±2.45	16.25±2.43
3. sınıf	45.91±6.96	28.70±5.80	20.50±3.14	16.79±3.47	16.87±2.87
	KW=2.93 p = 0.23 [†]	KW=12.91 p = 0.002 [†]	KW=17.73 p = 0.00 [†]	KW=7.22 p = 0.027 [†]	KW=0.39 p = 0.82 [†]
Toplam	44.00±5.97	26.16±5.01	18.13±3.33	15.72±2.69	16.18±2.62

*Puan Aralığı, [†]Kruskal Wallis test

Tablo 4. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre HPDÖ Toplam Puanlarının Karşılaştırılması (N=130).

Öğrencilerin Özellikleri	Sayı	Ort±SS	p
Cinsiyet			
Kadın	108	119.6±17.08	*0.342
Erkek	22	123.04±14.38	
Yaşanan Yer			
Köy	3	121.33±21.93	†0.687
Kasaba	1	128	
Kent merkezi	25	123.24±14.93	
Büyük şehir	101	119.35±17.05	
Aile yapısı			
Çekirdek aile	109	119.24±17.20	†0.363
Geniş aile	15	124.40±9.95	
Parçalanmış aile	6	127.33±18.64	
Mezun Olunan Lise			
Anadolu/fen lisesi	76	116.32±16.23	†0.138
Sağlık meslek lisesi	2	141.00±19.79	
Meslek lisesi	6	128.50±24.96	
Düz lise	46	124.65±14.26	
Hemşirelik Bölümünü İsteyerek Seçme Durumu			
Evet	75	120.50±15.96	†0.603
Hayır	25	116.92±18.28	
Kararsızım	30	122.23±30.06	
Hemşirelik Bölümünü Seçme Nedeni			
Sevdiğim için	45	120.73±16.36	†0.399
İş bulma kolaylığı nedeniyle	48	122.66±14.58	
İnsanlara yardım etmek için	8	118.00±20.82	
Puanım bu bölüme yettiği için	14	114.07±17.53	
Ailem istediği için	15	117.73±20.70	
Hemşirelik Bölümünden Memnun Olma Durumu			
Memnunum	76	118.17±16.07	†0.128
Kısmen memnunum	48	123.75±15.23	
Memnun değilim	6	117.83±30.06	
Bilimsel Bir Toplantıya Katılım Durumu			
Evet	89	122.47±15.38	*0.022
Hayır	41	115.31±18.38	
Öğrencilerin Hedeflediği Mesleki Pozisyon			
Klinisyen	36	120.50±17.48	‡0.285
Akademisyen	60	120.70±16.69	
Özel dal hemşireliği	34	118.38±15.51	

*MannWhitney U test, †Kruskal Wallis test, ‡Tek yönlü varyans analizi

TARTIŞMA

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin profesyonel değer algılarının belirlenmesine yönelik yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin çoğunluğu iş bulma kolaylığı nedeniyle hemşirelik bölümünü seçmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun isteyerek bu bölümü seçtiği ve bölümünden memnun oldukları, bölüm değiştirmeyi düşünmedikleri belirlenmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarını belirlemek amacıyla kullanılan HPDÖ'nün değerlendirilmesi sonucunda, öğrencilerin toplam puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Yapılmış benzer çalışmalarda da hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlerle ilgili ortalama puanları yüksek bulun-

muş olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir (19,20). Sınıfların ortalama puanları karşılaştırıldığında ise sınıf arttıkça puan ortalamasının da arttığı görülmektedir. Kantek ve ark.'nın (21) yaptığı çalışma sonucunda bizim çalışmamıza benzer olarak dördüncü sınıfların puan ortalaması birinci sınıflara göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık Karadağlı'nın (20) çalışmasında birinci sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının diğer sınıflardaki öğrencilerden daha yüksek olduğu; Kim ve ark.'nın (22) üç ve dördüncü sınıf öğrencileri yaptığı çalışmada ise puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Alt ölçeklerin değerlendirilmesi sonucunda ise Karadağlı'nın (20) çalışmasına benzer olarak öğrencilerin puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmekte-

dir. Sorumluluk, harekete geçme ve güvenlik alanlarında sınıflar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş olup insan onuru ve otonomi alanlarında ise sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. İnsan onuru alanındaki ortalama puan en yüksek olup harekete geçme boyutu bu beş boyut arasındaki en düşük puan ortalamasıdır. Fisher'ın⁽²³⁾ ve Öztürk Dönmez ve ark.'nın⁽¹⁹⁾ çalışmasında da insancıl bakım en yüksek puana sahipken harekete geçme en düşük puanlandırılmıştır.

Lin ve ark.'nın⁽²⁴⁾ farklı kültürlerdeki hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarını karşılaştırdığı çalışma sonucunda öğrencilerin puan ortalamalarının benzer olduğu; bizim çalışmamızdaki toplam puan ortalamasına oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Alfred ve ark.'nın⁽²⁵⁾ ise Lin ve ark.'nın çalışmasına benzer olarak yaptıkları farklı kültürdeki hemşirelik öğrencilerinin değer algılarının belirlenmesine yönelik çalışmaları sonucunda grupların toplam puan ortalamalarının benzer olduğu ancak temel değerlerin öncelik sırasının gruplara göre farklı olduğu belirlenmiştir. Lui ve ark.'nın⁽²⁶⁾ çalışmasında güvenlik kavramı öğrencilerin ilk tercihinde yer almaktadır. Profesyonel değerlerin şekillenmesinde hem eğitim hem de kültür ve sosyodemografik özellikler önem taşımaktadır. Farklı ülkelerde yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerin puan ortalamaları benzer iken öncelikle tercih edilen değerler arasında farklılıklar görülmektedir. Bunun da öğrencilerin sahip olduğu kültür ile ilgili olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin cinsiyet, yaşanan yer, aile yapısı mezun olunan lise, hemşirelik bölümünü seçme nedeni, bölümden memnun olma durumu ve hedeflenen mesleki pozisyon gibi değişkenlerine göre HPDÖ toplam puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında; Geçgil ve ark.⁽²⁷⁾, Öztürk Dönmez ve Özsoy⁽¹⁹⁾, Karadağlı⁽²⁰⁾ yaptıkları çalışma sonucunda cinsiyet değişkeninin profesyonel değer algısını etkilediğini ve kadınların erkeklere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduklarını bulurken; Kaya ve ark.⁽²⁸⁾, Görüş ve ark.⁽⁵⁾ puan ortalaması ve cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirlemişlerdir.

Çalışmada herhangi bir bilimsel aktiviteye katılan öğrencilerin oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeninin öğrencilerin bilimsel çalışmalar

yapma ve bilimsel aktivitelere katılma konusunda teşvik edilmeleri olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda bilimsel etkinliğe katılan öğrencilerin HPDÖ puan ortalaması katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olup; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Benzer olarak Öztürk Dönmez ark.'nın⁽⁹⁾ çalışmasında profesyonel derneklere üyeliği olan öğrencilerin olmayanlara göre puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hemşireliğin profesyonelleşebilmesinin ilk koşulu nitelikli ve en az lisans düzeyinde bir eğitimin sağlanmasıdır. Öz'ün⁽⁹⁾ cerrahi hemşirelerinin mesleki profesyonellik davranışlarını değerlendirdiği çalışmasında lisans ve yüksek lisans eğitime sahip olan hemşirelerin toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Fisher'ın çalışmasında⁽²³⁾ da benzer olarak lisans öğrencilerinin önlisans öğrencilerine göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda; hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algılarının yüksek olduğu belirlenmiş olup aynı zamanda öğrencilerin profesyonel değer algıları sınıflarına göre farklılık göstermekte; sınıfla birlikte toplam puan da artmaktadır. Yurtdışında yapılmış çalışmalarla puan ortalamaları benzerlik göstermesine karşın değerlerin öncelik sırasında farklılıklar görülmektedir. Bu durumun kültürle ilişkili olabileceği söylenebilir. Bilimsel etkinliklere katılımın puan ortalamasını artırdığından öğrencilerin ilk yıldan itibaren bilimsel etkinliklere teşvik edilmeleri önemlidir. Çalışmanın örneklem sayısının sınırlı kalmış olması nedeniyle daha geniş örnekleme çalışmanın tekrar edilmesi önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Araştırmanın yürütüldüğü üniversitenin 14.09.2015 tarihli, 85-467 sayılı etik kurul kararı ve kurum yazılı izini ile çalışmaya başlanmıştır (Melikşah Üniversitesi Sağlık Bilimleri).

Çıkar Çatışması: Yoktur.

Finansal Destek: Yoktur.

Hasta Onamı: Araştırmaya katılmayı kabul eden ve yazılı onamları alınan öğrencilerden alındı.

Ethics Committee Approval: The study was started with the ethics committee decision of the university where the research was conducted, dated 14.09.2015 and numbered 85-467 and the written permission of the institution. (Melikşah University Health Sciences)

Conflict of Interest: None.

Funding: None.

Informed Consent: It was obtained from students who agreed to participate in the study and whose written consent was obtained.

KAYNAKLAR

- Karabacak Ü. Değerlerin aydınlatılması. In: Alpar Ş, Bahçecik N, Karabacak Ü, Eds. Çağdaş hemşirelikte etik. İstanbul: İstanbul Tıp Akademisi; 2013. s. 82-8.
- Altun İ. Etik ve değerler. In: Aştı TA, Karadağ A, Eds. Hemşirelik esasları hemşirelik bilimi ve sanatı. İstanbul: Akademi Yayıncılık; 2013. s.113-20.
- Tosun H. Sağlık uygulamalarında etik ve değerler. In: Ay FA Ed. Sağlık uygulamalarında temel kavramlar ve beceriler. 6. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2015. s.75-83.
- Tanrıverdi H. Hemşirelerin profesyonel değerleri ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ulakbilge. 2017;5(13):1183-204. [CrossRef]
- Göriş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi. 2014;5(3):137-42.
- Taylan S, Alan S, Kadioğlu S. Hemşirelik rolleri ve özerklik. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2012;2:66-74.
- Karamanoğlu AY, Özer FG, Tuğcu A. Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi. Fırat Tıp Dergisi. 2009;14(1):12-7.
- Yayla A, Özlü ZK, Gümüş K, Sevinç G, Khaghani E. İki farklı kültürdeki hemşirelerin profesyonel değerlerinin incelenmesi: farklı iki ülke örneği. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2015;5:19-33.
- Öz M. Cerrahi hemşirelerinin mesleki profesyonellik ve örgütsel vatandaşlık davranışları. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. 2015.
- Sorucuoğlu AY, Tüfekci FG. Çocuk hemşirelerinde mesleki profesyonel değerler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2015;6(2):105-9.
- Kaya H, Işık B, Şenyuva E, Kaya N. Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2012;15(1):18-26.
- Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi. 2011;9(2):237-59.
- Sabancı, N. Mesleki konular. In: Alpar Ş, Bahçecik N, Karabacak Ü, Eds. Çağdaş Hemşirelikte Etik. İstanbul: İstanbul Tıp Akademisi; 2013. s.184-9.
- Özmen D, Çetinkaya A. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleki algılarına yönelik nitel bir çalışma. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2016;18(1):40-52.
- Atalay M, Tel H. Gelecek yüzyılda hemşirelikte lisans eğitiminin vizyonu. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1999;3(2):47-54.
- Jimenez-Lopez FR, Roales-Nieto JG. Values in nursing students and professionals: An exploratory comparative study. Nursing Ethics. 2016;23(1):79-91. [CrossRef]
- Weis D, Schank MJ. An Instrument to measure Professional nursing values. Journal of Nursing Scholarship. 2000;32(2):201-4. [CrossRef]
- Orak N. İstanbul ilindeki hemşirelerin profesyonel hemşirelik değerleri ve etkileyen faktörlerin analizi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Doktora Tezi. 2005.
- Öztürk Dönmez R, Özsoy S. Factors influencing development of professional values among nursing students. Pak J Med Sci. 2016;32(4):19-26. [CrossRef]
- Karadağlı F. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2016;9(2):81-91.
- Kantek F, Kaya A, Gezer N. The effects of nursing education on professional values: A longitudinal study. Nurse Education Today. 2017;58:43-6. [CrossRef]
- Kim JS. Relationship between incivility experiences and nursing professional values among nursing students: Moderating effects of coping strategies. Nurse Education Today. 2018;65:187-91. [CrossRef]
- Fisher M. A Comparison of Professional Value Development Among Pre-Licensure Nursing Students in Associate Degree, Diploma, and Bachelor of Science in Nursing Programs. Nursing Education Perspectives. 2014;35(1):37-43. [CrossRef]
- Lin YH, Li J, Shieh SI, Kao CC, Lee I, Hung SL. Comparison of professional values between nursing students in Taiwan and China. Nursing Ethics. 2014;23(2):223-30. [CrossRef]
- Alfred D, Yarbrough S, Martin P, Mink J, Lin YH, Wang LS. Comparison of professional values of Taiwanese and United States nursing students. Nursing Ethics. 2013;20(8):917-26. [CrossRef]
- Lui MHL, Lam LW, Lee IFK, Chien WT, Chau JPC, Ip WY. Professional nursing values among baccalaureate nursing students in Hong Kong. Nurse Education Today. 2008;28:108-14. [CrossRef]
- Geçkil E, Ege E, Akin B, Göz F. Turkish version of the revised nursing professional values scale: validity and reliability assessment. Jpn J Nurs Sci. 2012;(9):195-200. [CrossRef]
- Kaya A, Kantek F. Yönetici hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve etkileyen faktörler. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2016;1(3):18-25.